

Po půl osmé Vladimír Hanzel upozornil, že mu před chvílí zástupce KV VPN telefonicky sdělil, že z Bratislavy právě odcestovala delegace KV VPN do Prahy.

Václav Havel: To hlavní jsme nevyřešili. Co my máme ráno v osm předložit písemně za alternativy nebo jakýsi modelový možnosti toho, co se má stát. To jsme Adamcovi slíbili, že do osmi mu cosi písemně předložíme a v deset tam přijedem a on mezitím na to bude mít utvořený názor. Vlastně on chtěl dneska podat demisi tak říkajíc. A my jsme chtěli dneska jet v jednu chvíli na Hrad díky jakési absurdní prostě hře, co s náma byla hrána, nebo co to bylo, nevím vlastně. On chtěl dneska za každou cenu dát demisi prezidentovi a my jsme chtěli ještě dneska jet na Hrad a navrhnout jiného premiéra a to se všechno zvrtilo. Domluvili jsme se, že řeknem to, co tady na tiskovce. Že ve stejnou chvíli to řekne ředitel televize Pavel za vládu v Televizních novinách. To už by mělo být kontrolováno, zda to řekl. Získali jsme tím pádem čas, abysme řešili to hlavní, totiž co mu máme v osm ráno poslat. Když na to přijde, my mu nemusíme poslat nic, že jo? Ale nedodržíme tím dohodu. Měly by se vytvořit nějaký základní alternativy toho, co si myslíme. Mělo by to všechno být nějak svázáno s problémem prezidenta republiky. To je evidentní. A co teda můžem navrhnout? Máme takovou jakousi svoji představu. Tu, kterou jsme mu už dneska předestřeli a kterou mezitím propilováváme. A v nové situaci tady máme tyto možnosti: že on dá demisi a bude Urban předsedou vlády, nebo že navrhnem jiného předsedu vlády, nebo že to bude Adamcova vláda. A každá z těch možností je zase svázána s tím, že Adamec bude nebo nebude prezidentem. To je prostě trošku zamotaný a měli bysme si na to udělati názor a konkrétně sepsat ty základní alternativy nebo modely, který mu ráno pošlem, že? Můžem mu poslat jen jeden, můžem poslat tři čtyři, nemusíme poslat žádnou. To záleží na nás, jak se teď rozhodneme. A jsou tu ústřední tajemníci těch dvou stran, protože v daný chvíli se to tak zauzlilo, že už musíme jednat nějak synchronně nebo společně nebo aspoň vzájemně vědět o způsobu svého jednání, že?

Radim Palouš: Zdeněk Jičínský.

Václav Havel: Oba tu nejsou. Honza tu je.

Zdeněk Jičínský: Prosím vás nebudu formulovat žádné pozitivní návrhy, jenom abychom si uvědomili určitý věci a abychom se přeci jenom nenechali zcela vmanévrovat do situace, kdy vůbec nemáme čas. Je pravda, že jsme řekli, že chceme demisi prezidenta do desátého prosince, ale tenhle požadavek můžeme teď modifikovat.

Václav Havel: To nemůžeme asi!

Zdeněk Jičínský: Můžeme. Podívejte se, já – (Projevy nesouhlasu.) Nechte mě domluvit! Prezident, bude-li volen, je volen na pět let, není volen na tu dobu do května. Květnové volby

jsou něco zcela jiného (pokud budou v květnu), to se netýká volby prezidenta. Teď, podívejte se, vytvořila se tady taková situace. My jsme – dejme tomu – jedna ze společenských sil, která je ve hře. Ale tady je ve hře více společenských sil. My můžeme určitý věci veřejnosti otevřeně říci.

Taková a takováto je situace. My jsme navrhli společně vládu, v níž by měla být... My jsme panu premiérovi řekli, že vzhledem k výsledkům toho, co se ve společnosti stalo, by měla být vláda, která by měla především být vládou odbornickou. Na to pan premiér reagoval tímto způsobem. Společnosti se tato vláda nelíbí. Je pan prezident, který se společnosti také nelíbí. My navrhujeme toto: Myslíme si, že by prezidentem měl být ten a ten. Pokud jde o vytvoření nové vlády, je projevem neodpovědnosti dosavadní politické struktury, jestliže se nyní chce zcela zbavit toho, za co odpovídá, a svrhnout to na nestrukturovanou občanskou společnost, která samozřejmě za čtrnáct dní nemůže postavit odpovědně vládu.

A my žádáme vyhradit čas, abychom mohli jednat se všemi ostatními společenskými silami, které v této zemi jsou, včetně vedení komunistické strany, včetně sil na Slovensku. Protože to přece není možné, řešit takovouto situaci pod tlakem! Proč bychom měli přistoupit na to, abychom pod tlakem byli nuceni formulovat vládu, která podle mého soudu, ať bude složena ze sebelepších osobností, není s to zabezpečit plynulý přechod aparátů, které ji nebudou akceptovat, prostě k novému systému nejenom politického, ale i ekonomického řízení hospodářství této země.

Čili já myslím, že bychom se neměli nechat... Vláda tady existuje. Je to vláda premiéra Adamce, kterou na jeho návrh prezident republiky potvrdí. Je otázka, jestli musí takto restrukturovaná vláda žádat o důvěru Národní shromáždění, jestli mu musí předkládat vládní prohlášení – to je otázka, ale v každém případě s tím nemusí do parlamentu hned jít. Prostě tady je čas. Je otázka, jestli ten čas, který tady je, bychom neměli využít taky my. Protože zdá se mi, že jaksi opravdu jsme vmanévrováni do situace, ve které žádné pozitivní východisko řešit nemůžeme.

A potom prosím vás přeci jenom je tady většina lidí z určitých okruhů, které ale nejsou celospolečensky reprezentativní. Važte ty přístupy k osobě prezidenta nejenom z těchto osobních hledisek nebo z toho, co se ve vašich kruzích nelíbí, ale berte na vědomí širší hlediska populace. Vždyť ten Dubček neměl tak malý potlesk na Letné. Jestli se nám jeho projevy líbily nebo nelíbily, to nechávám stranou, ale neměl tak malý potlesk ani na tom Václaváku. Tam ho přeci lidé vyvolávali. A pokud jde o Slovensko, je to nepochybně jediný kandidát, kterého oni mají a který je pro ně –

Eda Kriseová: – a pro venkov vůbec.

Zdeněk Jičínský: Ale i tady v českých zemích a pro to Slovensko vůbec! Čili proč bychom my se – ať už na to máme ten nebo onen názor – tohohle trumfu, který máme v ruce, měli zbavovat? A já si osobně nemyslím, že, jakkoli je toto Federální shromáždění složeno, bude-li jeho hlasování přenášeno televizí, že si dovolí Dubčeka nezvolit.

Radim Palouš: Nejdřív byl Vašek Benda.

Václav Benda: Prosím vás takhle: Je tady otázka prezidenta a otázka vlády. Především si musíme být vědomi toho, že vedeme revoluci [...], to jest, podle mého názoru, ta jaksi symbolická otázka prezidenta, byť bez reálné moci, je pro nás svým způsobem podstatnější než otázka vlády, která stejně nic zvláštního nemůže udělat, jak tady bylo několikrát řečeno, ani nemá možnost v tom krátkém období mnoho udělat a tak dále. Tady kategoricky upozorňuji na to, že bude-li na Hradě Adamec, tak to s největší pravděpodobností vyvolá novou bouři.

Zdeněk Jičínský: Obrovskou!

Václav Benda: Novou bouří odporu. Ať by se nám zákulisně jakkoliv hodil nebo nehodil, tak ty lidi prostě naštveme. To je právě ten symbol, který bude mít další [...] Neztotožňuji se s tím názorem profesora Jičínského na Dubčeka. Ta jeho popularita není zdaleka taková a doporučil bych zasadit se za symbolického, nadstranického, mimostranického prezidenta. A víceméně upřít své síly tímto směrem, prokázat sílu Občanského fóra na protlačení volby prezidenta.

Radim Palouš: Já bych teda teď střídal a dal bych straně lidové teď slovo. Neidentifikovaná osoba (ČSL): Já jenom slovo k tomu prezidentovi. Já se domnívám, že toto má být takovým tím zásadním článkem toho řetězu problémů. A myslím si, že kdybychom se soustředili na to, že teda ono opravdu – ta analýza, která tady byla provedena –, že opravdu touto cestou půjdou, tak bych se už dneska připravil. A domnívám se, že řešením tohoto problému je otázka kandidáta. Jsem přesvědčen, že jestli budem schopni vybrat dostatečně známého kandidáta, který bude mít jednoznačně podporu veřejnosti (jak už tady například zaznělo: pan [Jiří] Hanzelka), tak se domnívám... Já bych teda osobně, za sebe – možná, že to je naivní – měl dost velkou důvěru, že v takovémhle střetu – byť teda Federální shromáždění je v takovém složení, v jakém je – ten Adamec neprojde. A v případě, že by se tohleto stalo, tak si myslím, že je to poměrně dost velká výhra Občanského fóra a ostatních politických sil. To je jenom k tomu. A jestli můžu prosím vás pěkně se omluvit za sebe i doktora Sachra. My jsme urgentně voláni zpátky do předsednictva. Samozřejmě, buď se vrátí pan doktor Sacher, nebo potom já.

Radim Palouš: Tak teď jsem trochu zmaten v pořadí. Tak Láďa Lisů.

Ladislav Lis: Já nevím, já dávám v úvahu otázku takhle: Co my v dané situaci potřebujeme víc? Potřebujeme mít vládu pevnou, která by přeci jen zajistila určité sociální jistoty a nějaké ty problémy toho ekonomického chodu, i s ohledem na to, že se blíží první leden a začne působit nová ekonomická soustava, která přinese ohromnej [...] Jestli nebudeme mít pevnou vládu, jestli nebudou fungovat ministerstva, jestli nebude řízen aparát ministerstev pevnou rukou, aspoň tak, jak by bylo třeba, tak se nám to totiž rozloží, s čímž tahleta mizerná vláda, možná Adamec i ta partaj počítají. Protože nám se to hodí na krk. Tudíž dávám v úvahu, jestli v dané situaci není lepší pevnější vláda než se upínat k osobě prezidenta. Ať ten prezident »vyhnije«. Musíme uvážit, že jsou tady určité nálady ve veřejnosti, ale ty jsou i proti Adamcovi. Já se domnívám, že dneska nemůže být ani Adamec už premiérem. Volání lidí je volání po demisi. On nemůže být ale ani prezidentem. To jsou strašně důležité věci.

Radim Palouš: Prosím. Moment.

Neidentifikovaná osoba (ČSL): Můžu jenom slovo?

Radim Palouš: Ano.

Neidentifikovaná osoba (ČSL): Prosím vás já jsem zapomněl říct důležitou věc: Problém osoby pana Dubčeka vůbec není na venkově... Naopak, já si myslím, že nepožívá tak velké důvěry, spíš naopak.

Ladislav Lis: To se také domnívám, že vsázet na Dubčeka v této situaci –

Radim Palouš (k odcházejícímu lidovci): Prosím vás přijďte někdo z vás zase!

Ladislav Lis: – ale k tomu se vrátím potom. Jestli neuvážit jít na to obráceně. Oni nás chtějí zahrnout do situace spěchu. My to cítíme. [Adamec] přijel z Moskvy a teď najednou rychle nůž na krk: Zítřka nám dejte návrhy! – Položme mu otázku a řekněme: Pane premiére, předložte nám svůj návrh, my ho posoudíme. (Všeobecný projev nesouhlasu.)

Ale prosím tak jsme u toho! A bude tedy vůbec ochoten doplňovat vládu tak, jak o tom uvažujete? Václav [Havel] přece v úvodu řekl, že on [Adamec] aspiruje už na funkci prezidenta a chce pověřit Čalfu. To znamená, nechme ho, nechť tedy udělá tenhle obrat, je to stejně dočasná vláda. Čalfa tedy sestaví vládu, je Slovák, sestaví vládu a bude to ona vláda, která dočasně do voleb bude fungovat. I když máme výhrady vůči Čalfovi. Ale já se domnívám, že my potřebujeme někoho do čela vlády, aby chod té vlády zajistil. Domnívám se také, že Dubček není osobou, která by mohla stát v čele státu.

Radim Palouš: Saša Vondra.

Alexandr Vondra: Já dám přednost Edě a pak já.

Radim Palouš: Eda.

Eda Kriseová: Já jsem jen chtěla říct v souvislosti s tím, co říkal pan Lis: My si musíme uvědomit, co můžeme víc ovlivnit, na co máme větší vliv. Jestli na tu vládu nebo na toho prezidenta. Jako na co víc máme.

Radim Palouš: Vašek.

Václav Havel: My si především musíme uvědomit, že nemůžeme říkat každé den něco jiného. My od začátku trváme na tom, že do Dne lidských práv má opustit svou funkci prezident, a nemůžeme teď, jak Láďa říkal, říct: Prezident není důležitý, to počká! To bysme se stali směšnými před veřejností. To za prvé. My bysme měli buďto interně, nebo přímo Adamcovi dát modely různých prezidentů a u některých můžeme napsat: Nechceme do vlády. V jiném případě, aby předseda vlády byl námi doporučen, a tak dále, různé alternativy. Zatím se tady objevují alternativy čtyři: Dubček, Adamec, Hanzelka. A dobrá myšlenka vznikla v tomto prostředí: akademik [Miroslav] Katětov, který je nestraník, málo známý, což je výhoda, protože proti němu nikdo není, a kterej je rozumněj, skvělej pán a světově známej matematik. Ale možná že vůbec nebudeme to tak dělat, to prostě nevím.

Eda Kriseová: My ještě s Olgou jsme pro Šabatu.

Vladimír Hanzel a Stanislav Milota pustili magnetofonový záznam sdělení ústředního ředitele ČST Miroslava Pavla o odpoledním jednání delegace KC OF s předsedou federální vlády Ladislavem Adamcem, předneseného v hlavní zpravodajské relaci Televizní noviny:

»... co předseda vlády Československé socialistické republiky podnikal k uklidnění vážné vnitropolitické situace. V průběhu dneška vedl velmi intenzivní politická jednání s následujícími představiteli: předsedou ČSS Bohuslavem Kučerou, předsedou ČSL Josefem Bartončíkem, profesorem Vojtěchem Menclm a Čestmírem Císařem z Obrody a konečně s delegací Občanského fóra vedenou Václavem Havlem. Zúčastnil jsem se tohoto posledně jmenovaného jednání a chtěl bych je označit za velmi komplikované. Obě strany si při něm vyměnily v dlouhém rozhovoru názory na to, jak by měla vypadat federální vláda. Zástupci Občanského fóra upozornili na nespokojenost řady občanů s poslední rekonstrukcí vlády. Ladislav Adamec poukázal na to, že hned při prvním jednání vlády v novém složení ujistil veřejnost o svých úmyslech dále pokračovat ve změnách vlády. Předseda vlády se poté dohodl s delegací Občanského fóra, že budou jednání pokračovat zítra v dopoledních hodinách.«

Jiří Křižan: Řekli víc, než řekne Dienstbier.

Radim Palouš: Tak Saša Vondra pokračuje.

Václav Havel: Pěkně tu Obrodu podkop teda! No, Saša byl u slova.

Jan Urban: Ještě jenom technická. Předtím tam byla – tady na magnetofonu – zpráva vyšetřovací komise. Pokračuje v činnosti. Dneska už tam měli příslušníky toho oddílu zvláštního určení. První výsledek je ten, že komise pracuje na zákonné iniciativě, kterou předloží zítra vojenské složce prokuratury, aby jí to umožnilo další přístup k dokumentům a tak dále.

Stanislav Milota: Hotel Forum se nechá poroučet. Přivezli večeři právě, takže musíte jíst. Přinášejí sem řízek s bramborem, takže prosím vás... Hned to nesou za mnou.

Radim Palouš: Tak Saša byl první na pořadí.

Petr Pithart: Radíme, potom já, jo?

Radim Palouš: Pak Petr Pithart. Pak Václav Klaus.

(Přítomní dostávají večeři.)

Václav Havel: Já bych přece jen možná něco řekl i při jídle. K tomu, co tady říkal Láďa Lis. Nezapomeň Láďo na ten fakt, že jsme mezi třemi mlýnskými koly. Jedno mlýnské kolo je, co od nás chce veřejnost. A ta chce, abysme šli do vlády, konečně jsme se tam dostali a vzali to pořádně do ruky. Má lehce naivní představy, ale toto je mínění veřejnosti. Všechny svodky to říkají. To je jedno mlýnské kolo. Druhé mlýnské kolo jsou jakési intriky, které na nás dělá moc a které spočívají také v tom, že taky chtějí, abysme co nejrychleji obsadili všechny možné místa. A třetí mlýnské kolo jsou naše sliby veřejnosti. Veřejnosti jsme přece řekli – jestli si na to pamatuješ, v různých našich svoláních –, že chceme, aby do konce týdne Adamec znovu rekonstruoval vládu, že do konce týdne pan Pitra má znovu rekonstruovat vládu a že má odejít prezident. A my musíme nějakým způsobem dát dohromady tato tři mlýnská kola a nedělat jen to, co se nám zdá být taktické a strategické, že.

Veřejnost chce, abysme tam byli, byť jenom v podobě těch prvních vlaštovek a těch jakýchsi pionýrů, kteří tam budou připravovat půdu pro budoucí lepší vládu, ve vládě evidentně prozatímní. To chce veřejnost a strašně ji zklameme, když se do konce týdne neprokážeme jakýmsi personálními úspěchy, že? Ostatně dneska se jimi prokazujem v tuto chvíli ve vládě národní, kde sedí naši, jakoby naši – no v uvozovkách – ministři na scéně Laterny magiky [na tiskové konferenci]. To zapůsobí dobře. Do konce tejdne Pitra může ještě lehce poopravit svou vládu anebo nemusí. Když Adamec do konce tejdne znovu promění svou vládu a odstoupí prezident, tak to bude reflektováno jako evidentní vítězství tohoto lidového hnutí. A bojovat o čas v této situaci mi připadá jako mrhání časem. My máme na to čas. Dnes máme úterý. Jak řešení problému prezidenta, tak změna Adamcovy vlády, tak eventuální – možná ještě – oprava vlády Pitrovy, to všechno oni by měli do pátku udělat. Čili jsou to, pravda, pouhé tři dny, ale to je v této zběsilé revoluci strašně dlouhá doba vlastně.

Protože každou minutou ty dějiny letěj víc, než předtím deset let. A zdá se mi, že my musíme sednouti na koně letící doby a musíme ráno Adamcovi předložit aspoň nějaký alternativy. Aspoň jeden se mnou souhlasí. Mirek Masák.

(Smích.)

Miroslav Masák: Já bych teda k tomu řekl, když už jsem k tomu dostal... Určitě je důležitá osoba premiéra i osoba prezidenta. Ale důležitější je ten celkový postup. A mně se zdá, že to, co se včera dohodlo, je v pořádku a že bysme se toho měli držet. Nemělo by se stát, aby se Adamec, s kterým se dlouho jedná, dostal ze hry tím, že někam odejde a přijde za něj někdo jiný a začne se prostě: To jsem já neřekl, to řekl někdo jiný a tak dále. Mně se zdá, že je několik důvodů pro to, abysme chtěli jednu pádnou alternativu: Aby Adamec zůstal ve své funkci dál. (Projevy souhlasu.) A podsouvat mu to, co říkal Vašek Havel. Budeme-li vycházet z toho, pak teda se dohadujeme, kterej Slovák bude prezidentem. Jestli to bude Dubček nebo Kňažko nebo prostě kdo. Ale toho Adamce, si myslím, že je nutno podržet v jeho roli.

Petr Pithart: Já mám pocit, že my jsme v tuto chvíli nástroje.

Václav Havel: Řid' to, Radime. Řid' to, Radime.

Radim Palouš: Můžu?

Petr Pithart: Jenom v jednom případě by byl Adamec nešťastný dneska. Kdybychom přišli s návrhem, který by jednoho socialistu zaměňoval jedním lidovcem. Protože to by pak těžko mohl zbrunátnět a říct, že jde od toho. On potřeboval takový náš požadavek a téměř každý by tomu vyhověl, pokud by to nebyl ten, který jsem právě zmínil, aby právě mohl říci: Jdu pryč, už toho mám dost! A potom jeho pobočník nám jenom naznačí, že je tu ještě jedna možnost. Já nevím, jestli my se máme do této hry, která nás staví před situaci, před úkoly, na které nejsme připraveni, jestli se do ní máme prostě cpát. Já tady jenom zkusmo jsem naformuloval takový postoj:

»Přišli jsme s návrhem doplnit vládu tak, aby byla vládou odborníků a aby v ní byli více zastoupeni nestraníci. Ukázalo se, že pan Adamec na tento návrh hodlá reagovat toliko jediným způsobem, to jest takovým, který nečekaně otevírá otázku kandidáta na funkci prezidenta. Navíc se po nás požaduje rozhodnout se doslova přes noc. To obojí situaci zásadně mění. Nerozumíme spěchu, s kterým jsou vlády vytvářeny, a pokud jde o vládu federální, spojovány s osobou prezidenta: v této chvíli cítíme příliš velkou odpovědnost, než abychom se nechali do této časové tísně vtáhnout. Budeme-li znovu požádáni o návrhy na složení nové vlády v situaci, kdy nebude otázka vlády spojována s otázkou prezidenta, budeme připraveni s takovými návrhy přijít.«

Prosím vás to není moje [stanovisko], to je jen jedna možnost. Já jsem se pro ni nerozhodl, ale tady se říkalo, že jsou asi čtyři. Toto je jedna, já nejsem pro ni. Já jsem ji jenom zformuloval.

Radim Palouš: Tak Vavroušek. Už byl Klaus vyvolanej? Tak Vavroušek, Klaus.

Josef Vavroušek: Jediněj základ možnýho jednání je jít k Adamcovi. Nepřistupujeme na hru, kdy nám chce vrazit veslo do ruky. Jseš tam, zůstaň tam! (Projevy souhlasu.) Nedá se nic jinýho dělat, musíš to ještě nějakou chvíli vydržet!

Jiří Křižan: Alternativy k tomuhle!

Josef Vavroušek: Za druhý –

Michael Kocáb: Ale bude to Urban.

Josef Vavroušek: Ne, Adamec. Moment. Z toho vyplývá, že na jinou variantu bych vůbec nepřistupoval. Potom se teda dá diskutovat jenom o dvou věcech. Kdo bude ze Slováků prezidentem? To by měl být někdo, kdo bude mít totální podporu Verejnosti proti násiliu. To je v podstatě jediný, kdy bychom jim dali najevo, že je berem vážně. Protože jinak je vždycky necháváme v roli kejvačů. A měl by to být někdo v podstatě asi z umělců. Ideální by byl v podstatě asi Kňazko – (Projevy nesouhlasu.)

Jiří Křižan: Kňazko je nesmysl. Já ho mám rád, ale –

Josef Vavroušek: Neměl by to být, podle mého názoru, určitě Dubček. Pak druhá věc – o které bychom měli mluvit zítra, abychom to tomu Adamcovi trochu osladili – je, že bychom mu měli navrhnout dva nebo tři ministry, který bychom byli schopní akceptovat a nic víc. My bychom se totiž měli bavit – domnívám se – výhradně o tom, koho doporučit případně Slovákům, aby nominovali na prezidenta. A potom, kde najdeme tři ministry v podstatě jakýchkoliv resortů, který bychom byli schopni tomu Adamcovi dát. O ničem jiným bych doporučoval už se nebavit.

Radim Palouš: Nejdřív Vašek, pak Klaus.

Václav Havel: Pakliže to je tak, že mu máme jako Občanské fórum navrhnout tři ministry, tak je to podle mého mínění tak, že můžeme navrhnout jedině: doktora Dlouhého za místopředsedu vlády, Jiřího Dienstbiera za ministra zahraničí a Petra Millera na ministerstvo práce a sociálních věcí. A jako v závorce Jaroslava Procházku na vnějšek a doktora Klause na finance.

Petr Pithart: A trvat na tom, aby StB byla podřízena. Na tom musíme trvat vždycky, i při nejminimálnějších požadavcích.

Jiří Křižan: Ano. Nepoužívat slovo obrana, který jsme použili, i když jde o Varšavskou smlouvu. Je to StB.

Václav Havel: A s doporučením, aby paliva a energetiku obsadili Slováci. Rozumí se samozřejmě VPN.

Petr Pithart: Čili oč se to oslabuje vzhledem k tomu dnešnímu požadavku?

Václav Havel: Oslabuje se to o to, že mu nedoporučujeme místopředsedu pro mocenský nástroje, že mu doporučujeme pouze místopředsedu pro ekonomiku.

Ivan Gabal: Věcná připomínka. Při této kompozici, pardon ještě, postavíme Petra Millera jako reprezentanta sociálních zájmů ministerstva práce a sociálních věcí proti ekonomické koncepci, která bude ražena.

Václav Havel: Ražena kým?

Ivan Gabal: Místopředsedou vlády.

Václav Havel: Ne! Ne, ne, ne, ne. Mluvili jsme s Komárkem, Valešem, se všema těma ekonomama, kteří se všichni dali dohromady a všichni shodně řekli, že jedině oni se svým programem mohou zabránit nezaměstnanosti, sociální nejistotě a mohou vysvětlit fabrikám, že toho, čeho se nejvíc bojí (těch deset kolosů největších, prodělkovejch), že jim nehrozí katastrofa. Jedině oni to jsou schopni věcně zdůvodnit a vysvětlit, protože ten jejich program s tímto počítá, zatímco ten vládní jde do naprosté tmy tou oficiální přestavbou. Čili nejsou podle mého mínění v týhle sestavě rozpory mezi zájmy dělníků a ekonomů, naopak. Jedině ti naši ekonomové mohou – Ivan Gabal: Já bych neobsazoval ministerstvo práce a sociálních věcí.

Václav Havel: Je to, myslím, strašně důležitý, aby tenhle stát, kterej se vydává za stát dělnickej a nikdy – co já vím – žádnýho dělníka tam neměl ve vládě... Respektive původně byli všichni možná nějakými dělníky, ale všichni mezitím byli dvacet let v aparátu a prošli nějakějma stranicějma školama a podobně. A člověk, aby šel z fabriky do vlády, to mně připadá strašně důležitý.

A navíc tvrdej chlap. A opřen o odborníky Dlouhého, Klause a ministra zahraničních věcí, známého disidenta [Jiřího Dienstbiera], vytváří tým, který jasně – nikdo z nich tam není výslovně delegován Občanským fórem nebo HPN, VPN... Zároveň je to jasné slovo směrem k veřejnosti, že jsme čehosi dosáhli. A máme tam malou partu našich lidí, která bude připravovat půdu skutečné nové vládě.

Radim Palouš: Tak teď Klaus.

Václav Klaus: Moje jméno tam padá, tak mně se těžko potom hovoří. Tak já radši o tom nebudu mluvit. Já si ale myslím... Řeknu jenom jednu věc: Se mi kolegové smějou, že mluvím o sametový revoluci, zatímco já jsem v podstatě velmi přízemní ekonom. Já bych kladl důraz na to, že ta myšlenka, že hrajeme zásadně o ten setbol a mečbol a nechme tu

vládu, ať udělá cokoliv do voleb – prosím vás to teda já zase zodpovědně prohlašuju, že to se nesmí stát. Já nedělám nic jinýho celej život, než navštěvuju Polsko a bavím se s ministry financí Polska a vidím, co udělali za chyby a čeho se nesmí Československo dopustit v prvních týdnech a měsících týhletý vlády. Mně je to jedno, já vůbec nemluvím o sobě, ale... Prosím vás já za Dlouhýho, kterýho vy jste nikdo neviděli: Tak před třemi týdný přijela špička světových ekonomů, desítka, udělat pod hlavičkou OSN rescue team, takovej záchrannej tým pro východní Evropu, který by zachránil ekonomiku Sovětskýho svazu, Polska, Jugoslávie, Maďarska a Československa. Bez tušení o sedmnáctém listopadu tento tým zařadil Dlouhého a mě do tohoto desetičlenného týmu. My samozřejmě netušíme, že se něco takového stane, takže my jako se tím trošku zabýváme. To jako chci říct. Ale nedoporučuju... Tak to vidím. To by nás strašně poškodilo. Ale tím, že padá moje jméno, tak to zní absurdně, a proto bych chtěl, aby –

Radim Palouš: Hanzel.

Vladimír Hanzel: Já mám jenom zprávičku od Slováků, Veřejnosti proti násilí. Jede sem delegace ve složení Kňazko, Budaj, Ondruš, Kusý, Čarnogurský a prý vezou dobré zprávy. (Smích několika přítomných.)

Eda Kriseová: Jenom aby dojeli.

Radim Palouš: Tak teď Petr a pak Saša.

Petr Oslzlý: Já jsem dnes v noci zaslechl ohlasy z našeho divadla, který soustřeďuje vlastně to centrum, tam alternuje. Veřejnost je opravdu zklamaná, že jsme do té vlády nechtěli nikoho delegovat. Proto si myslím, že to složení, které bylo řečeno teď – té delegace do té vlády i s Petrem Millerem na to ministerstvo práce a sociálních věcí –, je velice prozřetelný. Poněvadž my pořád říkáme, že chceme zemi sociálně spravedlivou, čili na to ministerstvo, který by mělo k tomu přispívat, postavíme svýho člověka. Druhá věc je, že zároveň říkáme, že prezident má odstoupit. Tak ta veřejnost žádá nebo předpokládá, že v momentě, kdy on odstoupí, my dáme na prezidenta jednoznačného kandidáta. Čili my teď se musíme se Slováky, kteří jsou v tomhle stěžejní, dohodnout na jednom kandidátovi, kterého budeme podporovat na pozici prezidenta. A to ta veřejnost žádá, poněvadž nelze říct, že prezident má odstoupit, a nevědět, kdo v takové krizové situaci má na jeho pozici být.

Radim Palouš: Saša byl [na řadě].

Miroslav Masák: Ještě toho slovenského ministra bych si dovolil připomenout.

Václav Havel: To musej říct koho na paliva a energetiku.

Miroslav Masák: Aby se s tím počítalo.

Radim Palouš: Saša.

Alexandr Vondra: Předtím, než začnu mluvit, mám jednu otázku. Tady byl dost dlouhý úsek v dějinách týhle země, kdy předseda vlády i prezident byl Čech.

(Několik osob hovoří najednou.)

Petr Oslzlý: Tady jde o to, že my musíme být v jednotě s těma Slovákama. Tady nejde už o to rozložení.

Alexandr Vondra: Ale v podstatě důležitý je tohleto: ten Adamec nám dneska nabídl dvě možnosti. To neznamena, že nepočítá i s dalšíma, ale ani jedna z těch, který tam nabídl, není prostě přijatelná. My nic nesestavíme tady přes noc a to, že on by šel dělat toho prezidenta a pověřil Čalfu tím, aby sestavil vládu, tím se vůbec nic nezmění.

Radim Palouš: Lád'a Lisů.

Alexandr Vondra: Čili je třeba začít opravdu tím prezidentem, a jestli má bejt Slovák prezidentem, pak to asi nemůže bejt v týhle situaci nikdo jinej než ten Dubček. A s tím, že pak je ještě otázka toho premiéra a zvažil bych teda jestli vůbec... Nevím, jestli ten Adamec musí v tuto chvíli zachovávat tu kontinuitu. A proč třeba se teď nevydat přeci jenom za tím Komárkem?

(Několik přítomných projevuje nesouhlas.) Vy ho opravdu chcete šetřit na nějaký časy budoucí? On to odmítl s tím, že bude tu vládu sestavovat Adamec, ale teď by mohla bejt jiná situace. (Nesouhlas v plénu.)

Petr Pithart: Stejně by nebyl premiérem.

Václav Havel: My jsme se dneska ráno jasně domluvili s Komárkem a s ekonomy, a mnoho dobrých důvodů pro to mluvilo, i mí zcela privátní ekonomičtí poradci mi to radili, že není Komárek dobrej na předsedu vlády, ale je dobrej na místopředsedu vlády a předsedu hospodářské rady, ve který bude obklopen ekonomama-praktikama, teoretikama a tak dále, který by všichni za ním stáli. On by byl jaksi ten, co je vystrčenej na veřejnost a tak dále. Ale že není dobrý, aby byl předsedou vlády! To je s nima jasně domluvený na základě expertiz.

Alexandr Vondra: No ale předtím než co jsme se dozvěděli u toho Adamce.

Radim Palouš: Tak, Lád'a Lisů teď.

Ladislav Lis: Přátelé, jestli se rozhodujeme o tom, že stěžejní postavou je v této situaci prezident, který má mít přední roli symbolu a současně také osobnosti, která je schopna tu situaci, kdy se dostaneme do nějakých hlubších krizí, řešit, proč tedy bychom neměli nechat Slovákům předsedu vlády a vzít si prezidenta my? Počkej! Ne!! Já to řeknu! Tady přece celý národ volá: Havel! Havel!

Alexandr Vondra: Ale koho za předsedu vlády?

Ladislav Lis: Cože?

Alexandr Vondra: Koho za předsedu vlády? Čalfu?

Ladislav Lis: Ale vždyť Slováci jedou sem s dobrou zprávou!

Alexandr Vondra: No ale, to je asi slovenská vláda.

(Několik osob hovoří najednou.)

Radim Palouš: Prosím vás! Vážení, my neslyšíme tady než změt' hlasů.

Petr Pithart: To ale nesouvisí s tím, o čem se dneska jednalo.

Jaroslav Kořán: Já bych chtěl ještě upozornit na dva aspekty osoby toho Hanzelky, kterého jméno tady několikrát padlo. Podle mého totiž spojujou Hanzelku jak s minulostí, tak vlastně s přítomností. Jednak on byl už jedním z kandidátů v roce 1968. A potom druhá věc: Neměli bysme zapomenout, že to byl právě on, kdo vlastně rozvířil celou tu vlnu zájmu o Československo a o rok 1968 v těch Izvestijích. A domnívám se, že on by byl vlastně podporován i tou sovětskou stranou, protože on tam vlastně proti vůli naší strany odjel do toho Ruska. A myslím si, že pořád je to osoba, která má velkej respekt, ať už mluvíme o tom městě, tak o venkovu. A potom by se teda mělo skutečně uvažovat o předsedovi vlády jako o Slovákovi. A mám dojem, že tohle by bylo řešení.

Ladislav Lis: Ale vždyť říkají přátelé, že Slováci jsou vyčerpaní.

Radim Palouš: Moment. Kučera, Jičínský –

Petr Pithart: Já.

Radim Palouš: Gabal, Petr Pithart.

Petr Kučera: My tady probíráme kandidáty na prezidenta, tak bych připomněl rok 1968. Na filozofický fakultě navrhovali profesora Eduarda Goldstückra, ale to je tak jako vedle. Já bych se vrátil k té otázce, která podle mě teď je pro nás podstatnější. A to je otázka, nakolik my se teda budeme skutečně fyzicky angažovat v té nové vládě. Já bych měl pocit, že bychom měli jít o krůček zpět od toho, co tady bylo řečeno. Že totiž bychom tam neměli vystrkovat fyzické představitele Občanského fóra Petra Millera, Vaška Klause a tak dále. Měli bychom se spokojit s tím, že tam budou lidé, kteří s námi sympatizují nebo kteří jsou ochotni tu rekognoskaci tam provést pro nás. Měli bychom tam mít ten můstek do budoucna, to je bez diskusí a já to podporuju. Ale každopádně bych viděl jako nevýhodu vzhledem k té veřejnosti, k té radikalizaci a nepředvídatelným náladám, abychom tam měli své fyzické představitele.

Radim Palouš: Jičínský. Petr potom.

Zdeněk Jičínský: Souhlasím s tím a myslím, že bychom opravdu se neměli do té vlády snažit prosadit velké množství našich kandidátů. Potom prosím vás pokud jde o osobu Alexandra Dubčeka: Uvědomte si, že jestliže ve světě někdo z československých osobností,

myslím v politických a státních kruzích, je populární, jestli tam je nějaká osoba, která má ve světě jméno, tak to je teda Alexander Dubček.

Radim Palouš: Petr Pithart, Gabal.

Zdeněk Jičínský: Ještě prosím vás znovu opakuji ten moment, který jsem tu říkal předtím. Nejde samozřejmě dneska o to navazovat na rok 1968 v jeho programovém smyslu, ale jde o to navázat na rok 1968 jako na období národních dějin, kdy tyto dva národy se o něco samostatně snažily, a ať už si myslíme o tom konci cokoli, tak symbolem tohoto snažení v očích značné části československé veřejnosti a v očích mezinárodní veřejnosti je opravdu Alexander Dubček. Berte tenhle moment na vědomí! A nevyužít tohoto momentu v době, kdy všech pět interventů odvolá intervenci, to se mi pak jeví jako opravdu velký politický omyl.

Radim Palouš: Petr Pithart.

Petr Pithart: Já se pokusím znovu o nějaký přehled těch možností. To, co jsem řekl na začátku, co jsem přečetl, tomu říkám nulová alternativa. To znamená: odmítáme nechat se vtáhnout do zodpovědnosti v situaci, kdy všechno souvisí se vším a musí se to rozhodnout přes noc. Pak je druhá alternativa, Vaškova. Nevím, jestli ji bude zastávat, ale přednesl ji před chvílí. To znamená: ten náš návrh zužuje tak, aby ten Adamec nemohl tvrdit: Donutili jste mě k demisi! Jo? Prostě stahuje se to – je možné ještě třeba to stáhnout na tři jména. Pak je nějaká třetí, čtvrtá, které zatím neumím pojmenovat a pak je ta poslední – maximalistická, která nás napadala, když jsme odcházeli. To byla ta, kdy on vlastně říkal: Nechte mně prezidenta a vládu si budete moct udělat víceméně k vaší spokojenosti. A trval na tom, že ten premiér musí být Slovák. My jsme v tu chvíli, my čtyři – možná, že teď už si to všichni čtyři nemyslíme –, v tu chvíli jsme mysleli na takovou fantastickou alternativu s tím Kusým.

Zdeněk Jičínský: To je absurdní! To je absurdní!

Václav Klaus: Tohle, pánové, nemůže projít! To prostě, to je –

Petr Pithart: Jestli mu na tom prezidentství tak záleží? To je třeba vyzkoušet!

Václav Klaus: Ne, ale Petře, přicházíme všichni domů –

Radim Palouš: Budem se hlásit! Gabal se hlásil nejprve a pak pan Klaus.

Ivan Gabal: Já mám pocit, že jsme trochu ztratili realismus.

Václav Klaus: Ano.

Zdeněk Jičínský: Ano.

Ivan Gabal: Uvědomme si: Během dnešního dne byl konzultován leckdo. Jenom jedno stanovisko není známo, a to je stanovisko ÚV KSČ. Upozorňuji na to. Berme to tak, že bylo tlumočeno ústy premiéra Adamce [...] Jako s takovým jsme s ním vyjednávali. Vyjednávali

jsme s ním, protože byl premiér. To bych považoval za odrazový bod, z kterého je třeba jít v kontinuitě toho, co jsme dělali: že vyjednáváme s premiérem komunistické vlády, vlády, která je v krizi, která hledá zdroje své legitimacy a zároveň už operuje k horizontu voleb. Znovu...

Pokračování jednání rozšířeného krizového štábu, které bylo posléze ve 22.10 přerušeno hodinovou přestávkou, není nahráno. Před 22.00 byl již hotov koncept dopisu předsedovi federální vlády Adamcovi obsahující návrhy KC OF na složení federální vlády. Dopis měl být ještě projednán se zástupci Koordinačního výboru VPN, jejichž příjezd byl očekáván každou chvíli. Michal Horáček z iniciativy Most tlumočil Václavu Havlovi vzkaz generálního tajemníka ÚV KSČ Karla Urbánka, který jménem komunistické strany vyzval OF k bilaterálnímu jednání.